

Visienota | Media

Beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de VRT 2012-2016

De VRT als uitdager en partner in het Vlaamse medialandschap

Mevrouw Ingrid Lieten
Vice-Minister-President van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen,
Media en Armoedebestrijding

Inleiding

De VRT heeft een intens en ook wel bewogen jaar achter de rug. Een nieuwe Raad van Bestuur en een nieuwe gedelegeerd bestuurder zijn aangesteld en er werd een nieuw financieel kader uitgetekend. We staan nu op het punt vooruit te blikken en te bepalen hoe de VRT een strategie voor de toekomst moet uitstippelen en hoe ze deze strategie de komende vijf jaar kan realiseren.

Dit is een debat dat ik met velen wil voeren. Met de VRT zelf uiteraard, maar ook met het Vlaams Parlement, de sociale partners, mediaexperts, de creatieve sector en met u, als kijker, luisteraar of surfer.

Om dit debat te openen, kom ik met een visietekst. Het is mijn persoonlijke visie over de richting die onze publieke omroep moet uitgaan. Ik druk er mijn wens mee uit – en voeg de daad bij het woord – dit debat de komende maanden in alle openheid en vanuit een constructieve houding te voeren. De reflecties die ik meegeef in mijn visienota zijn dan ook vatbaar voor kritiek – voor wederwoord. Bovenal vind ik het van belang dat het debat plaats vindt.

De aanwezigheid van een sterke publieke omroep is voor mij essentieel in een democratie. De publieke omroep heeft een unieke positie en rol in onze samenleving. Ze vervult een belangrijke maatschappelijke opdracht waarbij een kwalitatieve dienstverlening op het vlak van informatie, duiding, cultuur, educatie en ontspanning centraal staat.

De publieke omroep staat vandaag voor een aantal belangrijke uitdagingen en omwentelingen. Een veranderend medialandschap vormt de context waarbinnen een nieuwe beheersovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de VRT vorm moet krijgen. Mijn uitgangspunt is dat de publieke omroep die een meerwaarde voor mediagebruikers realiseert, relevant is en blijft. Toegang tot het aanbod van de VRT is een basisrecht voor iedere Vlaming en speelt een cruciale rol in onze democratische samenleving. In de nieuwe beheersovereenkomst wil ik dit uitgangspunt vertalen in een werkbaar kader voor de VRT en haar partners en er toe bijdragen dat de dienstverlening van de VRT nog beter afgestemd wordt op de noden in de samenleving.

Context

Het medialandschap verandert. Verschillende trends die technologisch, sociaal of economisch van aard zijn hebben een impact hebben op de mediagebruiker, de mediasector in haar geheel en bijgevolg ook het mediabeleid.

Van mediagebruiker naar mediaproducent

In een sterk veranderend medialandschap wijzen onderzoekers vooral op een fragmentatie en een individualisering van het mediagebruik. Ontegensprekelijk hebben Vlamingen toegang tot een steeds groter aanbod van media-inhouden. Naast lokale inhoud is er een toenemend buitenlands aanbod. Radio, televisie en andere mediadiensten kunnen ook op een steeds meer flexibele manier gebruikt worden. Desondanks stellen we vast dat heel wat Vlamingen media nog altijd vrij ‘traditioneel’ gebruiken en dat dit traditioneel gebruik zich de komende jaren zal blijven verderzetten. Uit recent onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat de Vlaming gemiddeld iets meer dan drie uur televisie per dag kijkt.¹ De VRT neemt hierbij een belangrijke plaats in. De Vlaming spreekt zeer duidelijk een bijzonder grote waardering uit voor het ruime radio- en televisieaanbod van de VRT. Onderzoek van de Universiteit van Antwerpen wijst uit dat minstens 80% van de Vlamingen voor een publieke omroep is die informeert, iets leert en een volwaardig aanbod van ontspanning voorziet.² Ik vind het belangrijk er op te wijzen dat deze grote waardering gerealiseerd wordt met een budget dat in vergelijking met andere landen zeker niet te hoog is. In Vlaanderen betaalt iedere belastingbetaler jaarlijks 48 euro voor de VRT. In ruil daarvoor krijgen alle Vlamingen twee televisiekanalen, zes radiokanalen en heel wat internetsites. In heel wat andere vergelijkbare landen in de Europese Unie geven inwoners een gemiddelde van bijna 69 Euro aan de publieke omroep.

De evolutie die niet-linear kijken en luisteren mogelijk maakt, veronderstelt daarom niet automatisch een of-of-verhaal. Een en-en-verhaal tekent zich af. Er zijn mogelijkheden voor andere, maar daarom niet vervangende, vormen van mediagebruik. Participatie, discussie en zelfs (co)productie van inhoud zijn mogelijk. Ook al zijn de prognoses inzake de uptake door de mediagebruiker van het niet-lineaire televisiekijken nog eerder voorzichtig, ben ik van mening dat deze tendens zich de komende jaren zal voortzetten. De VRT staat mijn inziens dan ook voor de opdracht na te gaan hoe zij haar publieke opdracht binnen deze nieuwe

¹ De Marez L (2009) ‘Digimeter Rapport 1’, Gent, iLab.o.

² Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) ‘De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT’, Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.49.

vormen van gebruik kan blijven waarmaken. Zeker voor doelgroepen zoals de jongeren die ook vaak op een niet-lineaire manier media gebruiken, ligt hier voor de openbare omroep een cruciale taak. Een engagement van de VRT op dit vlak kan bijdragen aan de publieke doelstellingen op het vlak van informatie, maatschappelijk debat, educatie en cultuur. In alle overvloed hebben veel gebruikers bovendien nood aan een gids. De VRT is een huis van vertrouwen en zou dus minstens een dergelijke gids moeten zijn. Heel wat gebruikers beschikken, ondanks de mogelijkheden die er zijn, ook niet over de nodige vaardigheden om zelf te creëren of actief te participeren.³ Ook op dat vlak heeft de VRT een rol te spelen in het positief beïnvloeden van de mediawijsheid van elke Vlaming.

Naar meer samenwerking in de mediasector

De mediasector in haar geheel is uiteraard ook onderhevig aan verschillende veranderingen. Traditionele businessmodellen lijken moeilijker houdbaar, de diversificatie van inkomstenbronnen dringt zich op en nieuwe concurrenten komen op een markt die lange tijd voorbehouden was aan een handvol spelers. Omroepen, waaronder ook de VRT, dreigen hun directe relatie met mediagebruikers te verliezen.⁴ In die onzekere context slagen omroepen er voorlopig in hun positie te handhaven. Omroepen die investeren in Vlaamse inhoud blijven een grote meerderheid van de Vlamingen boeien.

In een kleine markt zoals Vlaanderen wegen de uitdagingen van globalisering en internationalisering echter sterk door. Samenwerking kan in die context voor iedereen een voordeel opleveren als we de opportuniteiten willen zien en ernaar willen handelen. De VRT moet tegelijkertijd een uitdager en een wenselijke partner voor andere stakeholders zijn. Met andere woorden, ze moet de lat hoog leggen in alles wat ze doet en de dialoog aangaan met andere actoren in de mediasector. Die dialoog moet, waar mogelijk en waar het een meerwaarde biedt inzake het vervullen van de publieke opdracht, omgezet worden in concrete samenwerkingen. Samenwerken is niet altijd eenvoudig en kadert binnen specifieke (juridische) regels, maar is wel noodzakelijk als we als Vlaamse mediasector een effectief antwoord willen bieden op een aantal uitdagingen.

³ Mariën I, Van Audenhove L, Vleugels C, Bannier S en J Pierson (2010) 'De digitale kloof van de tweede graad in Vlaanderen', Brussel, Instituut Samenleving en Technologie.

⁴ Ballon P, Donders K, Evens T, Bannier S en H Rucic (2010) 'Naar een ecosysteem-model voor onderzoek en innovatie rond audiovisuele consumptie in Vlaanderen: scopebepaling, omgevingsanalyse en archetypische modellen voor innovatie in Vlaanderen', Brussel, IBBT-SMIT: p.12ev.

In die context wil ik ook wijzen op de huidige discussies over de relatie tussen omroepen, de audiovisuele productiesector en de distributeurs. Ik wil en zal me niet mengen in de commerciële geschillen tussen de verschillende spelers, maar ik ben wel bekommerd om het evenwicht binnen het medialandschap.

Het medialandschap is een ecosysteem dat niet alleen beïnvloed wordt door internationale ondernemingen zoals Microsoft, Google en Apple; het is ook binnen Vlaanderen een genetwerkt systeem. Juist door hun interrelatie zijn de actoren in het Vlaamse medialandschap de voorbije jaren gegroeid en geprofessionaliseerd. We zien vandaag de dag meer en meer intense vertakkingen tussen de omroepen, de audiovisuele productiesector en de distributeurs. Ik acht het noodzakelijk dat deze interrelatie zich vertaalt in een verantwoordelijkheidszin van alle betrokken actoren en dit met het oog op het waarborgen van een pluriform en kwaliteitsvol media-aanbod. Daarin speelt ook de Vlaamse overheid een belangrijke rol om hiervoor – zo veel als mogelijk – de noodzakelijke randvoorwaarden te creëren. Het is niet uitgesloten dat omroepen het moeilijker krijgen om te blijven investeren in kwaliteitsvolle en innovatieve Vlaamse inhoud. De publieke omroep is door zijn specifieke focus op het genereren van een publieke meerwaarde mogelijk extra kwetsbaar in dit verhaal. Het stelt ons als overheid voor de belangrijke opdracht de toekomst van de publieke omroep te verzekeren.

De VRT als hefboom in het Vlaamse mediabeleid

Ik geloof sterk in de publieke omroep en haar toekomst. De VRT biedt heel wat garanties als hefboom om lokale inhoud, onafhankelijk nieuws en kwaliteit te realiseren. De VRT moet een voortrekker zijn, een brede publieke dienstverlening verzekeren en de standaard zetten op het vlak van kwaliteit, diversiteit, creativiteit, inclusiviteit en innovatie. Dat moet de basis van het publieke omroepbeleid zijn. De dynamiek tussen de publieke omroep en private mediaspelers heeft sterk bijgedragen aan een kwalitatief en pluralistisch aanbod.⁵ Om een dergelijk aanbod te blijven verzekeren wil ik in de toekomst nog duidelijkere afspraken met de VRT om zo de dienstverlening af te stemmen op de concrete noden in de samenleving. De beheersovereenkomst dient meer dan ooit gericht te zijn op de belangen van de mediagebruiker en op het faciliteren van de openbare omroep in het vervullen van haar opdracht. Tegelijkertijd moet de beheersovereenkomst ook meer oog hebben voor de verhouding tussen de openbare omroep enerzijds en andere publieke instellingen en private actoren anderzijds. Samenwerking moet uiteraard wederzijds gedragen zijn en vergt inspanningen van zowel de VRT en haar (mogelijke) partners.

Uitgangspunten

In de onderhandelingen voor de beheersovereenkomst 2012-2016 vertrek ik van een aantal uitgangspunten.

De publieke omroep is een noodzaak

Ten eerste blijft de publieke omroep in Vlaanderen een noodzaak. De VRT draagt in belangrijke mate bij aan een democratische samenleving waarin verschillende meningen aan bod komen. Een publieke omroep hoeft zich immers niet te beperken tot thema's of publieksgroepen die aantrekkelijk zijn voor adverteerders. De VRT heeft bij uitstek de taak om niet de logica van adverteerders of van privé-aandeelhouders te volgen. Kijkerfetisjisme - ik bedoel daarmee de logica om uitsluitend programma's uit te zenden of te produceren die hoge kijkcijfers halen - is geen prioriteit voor een publieke omroep. Die laatste moet streven naar een evenwicht tussen haar verschillende doelstellingen. Een goed werkende democratie impliceert dat burgers goed geïnformeerd zijn over wat er allemaal speelt in hun omgeving en in de rest van de wereld. Pas dan kunnen ze een genuanceerd oordeel vellen over maatschappelijke, culturele, economische en politieke evoluties. Een democratie is geen systeem dat mensen uitsluit, maar garanties biedt opdat iedereen zich ten volle kan ontwikkelen. Iedereen telt. Een inclusieve samenleving verwelkomt verscheidenheid of diversiteit, respecteert verschillen, is er trots op dat alle mensen zich betrokken voelen bij én kunnen deelnemen aan de samenleving. Ze stimuleert duurzame en vriendschappelijke relaties tussen mensen onderling. Het publieke belang van de VRT bestaat er in bij te dragen aan een democratische, pluralistische en dus inclusieve samenleving waarin verschillende meningen aan bod komen. Ze is belangrijk als we een warm Vlaanderen willen waarin verdraagzaamheid en een verdere ontwikkeling van de identiteit en de diversiteit van de Vlaamse cultuur gestimuleerd worden. De Vlaamse Regering erkent de noodzaak van de publieke omroep ook in haar regeerakkoord waarin ze stelt dat investeringen "*in een sterke Vlaamse openbare omroep die bijdraagt tot de verdere ontwikkeling van de identiteit en de diversiteit van de Vlaamse cultuur en van een democratische en verdraagzame samenleving*" nodig zijn.

Geen inkrimpscenario

Ten tweede, is het erkennen van de noodzaak van een publieke omroep voor de samenleving en het beschouwen van de VRT als een basisrecht voor iedere Vlaming tegensteld aan

mogelijke inkrimpscenario's die al eens naar voren geschoven worden. Ik wens géén krimpscenario voor de openbare omroep. De publieke omroep mag niet gereduceerd worden tot een zender die louter marktaanvullend werkt. De publieke omroep moet de standaard blijven inzake kwaliteit, creativiteit, diversiteit, inclusiviteit en innovatie, en dit in een dynamische relatie met de andere spelers in het veld. Een marginalisering van de activiteiten van de VRT is dus niet aan de orde. Wel is het wenselijk om gegeven de financiële beperkingen die er zijn, aan te geven welke opdrachten en diensten absoluut prioritair zijn. In die zin moet de opdracht van de VRT dan ook concreter ingevuld. Kortom, de nieuwe beheersovereenkomst moet mijn inziens nog altijd uitgaan van de brede maatschappelijke opdracht van de VRT zoals die geformuleerd is in het mediadecreet: *“Als openbare omroep heeft de VRT de opdracht een zo groot mogelijk aantal mediagebruikers te bereiken met een diversiteit aan hoogkwalitatieve programma's die de belangstelling van de mediagebruikers wekken en eraan voldoen. De VRT zorgt voor een kwalitatief hoogstaand aanbod in de sectoren informatie, cultuur, educatie en ontspanning. Prioritair moet de VRT op de kijker en luisteraar gerichte informatie- en cultuurprogramma's brengen. Daarnaast worden ook sport, eigentijdse educatie, eigen drama en ontspanning verzorgd.”*

De onafhankelijkheid van de publieke omroep zit in haar DNA

Ten derde is een publieke omroep die zo onafhankelijk mogelijk diensten aan de Vlaming aanbiedt, meer dan ooit relevant. De noodzakelijke onafhankelijkheid en het streven naar kwaliteit in een geest van dienstverlening aan de gemeenschap zit in het DNA van de publieke omroep.

De VRT is van ons allemaal

Ten vierde is de publieke omroep van iedereen, zoals straten en pleinen van iedereen zijn, zoals het strand aan onze kust van iedereen is. Omdat de gebruikers van het publieke domein zo divers zijn, is er steeds nood aan evenwichten. Het publieke domein is er nooit voor één specifieke groep. Dat is niet anders voor een publieke omroep, waar er steeds naar een balans wordt gezocht: tussen de noden en verlangens van de kijker, luisteraar of surfer - en die veranderen met de tijd - en het publieke belang dat de omroep dient. De VRT is een project van, voor en gedragen door alle Vlamingen. De VRT speelt een cruciale rol in het aanbieden van kwaliteitsvolle content in verschillende genres en het realiseren van een onafhankelijke, pluriforme en kwaliteitsvolle informatieverstrekking die het burgerschap van de Vlamingen stimuleert. De publieke omroep moet kwalitatieve inhoud aanbieden die beantwoordt aan de

mediabehoefes van de diverse sociale lagen van de bevolking en steunen op een groot maatschappelijk draagvlak. Dat vereist nog meer aandacht van de VRT voor inclusie en participatie door middel van een beter doelgroepenbeleid. Het is, mijn inziens, belangrijk dat de VRT in haar aanbod specifieke aandacht besteedt aan doelgroepen die moeilijker worden bereikt of die door commerciële omroepen minder als kernpubliek worden gezien. Ik denk dan aan medioren en senioren, nieuwe Vlamingen, mensen in armoede en andere kansengroepen. Daarnaast zijn ook kinderen en jongeren een prioritaire doelgroep van de VRT.

Het aanbod van de VRT moet onderscheidend zijn

Ten vijfde moet het aanbod van de VRT onderscheidend zijn. Dat uit zich niet in het aanbieden van enkel die programma's en diensten die niet door de private sector aangeboden worden. Het uit zich wel in het soort van programma's dat aangeboden wordt, de brede waaier van perspectieven die via een genuanceerde beeldvorming wordt verzekerd en het personeelsbeleid van de VRT. Het uit zich in het algemeen ook door het opnemen van een voortrekkersrol in investeringen in kwaliteitsvolle en innovatieve Vlaamse inhoud.

De VRT moet ingebed zijn in de Vlaamse mediasector

Tot slot pleit ik ook voor meer inbedding van de VRT in de mediasector. De VRT is een bijzonder belangrijke speler die voor een groot deel door de overheid gesubsidieerd wordt, maar ook via haar commerciële activiteiten een speler is op de markt. Vragen over de positie van de VRT in de markt zijn dan ook vaak terecht; antwoorden op deze vragen niet altijd even makkelijk. Ongetwijfeld brengt de unieke positie van de VRT bepaalde verantwoordelijkheden met zich mee. De VRT moet in de eerste plaats een uitdager en een partner zijn in een gezonde, concurrentiële markt. Ze is een centrale schakel in een in toenemende mate genetwerkte mediasector. Door meer in te zetten op samenwerking kan de VRT met andere spelers blijven bijdragen aan een kwalitatief hoogstaand en pluralistisch media-aanbod voor de Vlaming. Ik pleit er dus voor dat we in de komende beheersovereenkomst een goede balans vinden.

Beleidsprioriteiten

Met het oog op de volgende beheersovereenkomst schuif ik een aantal prioriteiten naar voren. De hieronder opgelijste prioritaire aandachtspunten komen verder in deze nota meer uitgebreid aan bod.

Missie en aanbod

- Inclusie ligt aan de basis van alles wat de openbare omroep doet. Dit vereist een meer uitgewerkt doelgroepenbeleid van de VRT.
- De VRT moet een rol spelen in het dichten van de digitale kloof en meer bepaald bijdragen aan e-inclusie en de mediawijsheid van mediagebruikers. Dit past in de educatieve rol van de VRT.
- In haar nieuwsaanbod moet de VRT blijven waken over de kwaliteit en toegankelijkheid van haar aanbod, bijdragen aan het pluralistisch aanbod in de markt en arbeidsvoorwaarden mogelijk maken waarin goede journalistiek mogelijk is. Aandachtspunten hier zijn kansen geven aan jonge journalisten, een juiste balans vinden tussen kwaliteit en snelheid en extra aandacht voor onderzoeksjournalistiek en buitenlandberichtgeving.
- Als grootste cultuurhuis in Vlaanderen moet de VRT verder werken aan het vinden van een balans tussen verbreding en verdieping. Haar cultuuraanbod moet beter aansluiten bij de beoogde doelgroepen en, meer dan vandaag, vertrekken vanuit een partnerschap met een grotere diversiteit aan culturele instellingen. Aandacht voor en toeleiding naar kunst blijft nodig.
- Het aanbieden van kwalitatief hoogstaande Vlaamse inhoud blijft één van de belangrijkste taken van de VRT. Investerings in Vlaamse inhoud moeten dan ook verzekerd blijven. Hier zijn Vlaamse fictie, documentaire en animatie belangrijk. Ook het origineel aanbod van Vlaamse inhoud voor kinderen en jongeren is prioritair.
- Het aanbod van de VRT moet onderscheidend en innovatief zijn. Dit betekent dat in de nieuwe beheersovereenkomst voldoende aandacht moet gaan naar het kansen geven aan creativiteit - zowel intern als extern. Hierbij moet een balans gevonden worden tussen bewezen waarden en nieuwe ideeën.
- De VRT moet, ook om al haar doelgroepen te blijven bereiken, haar multimediale strategie verder uitwerken. Nieuwe media-activiteiten moeten een publieke meerwaarde realiseren en zo universeel toegankelijk als mogelijk zijn. De informatietaak van de publieke omroep en het toenemend belang van deze media bij

- verschillende gebruikers in acht nemend, zijn sociale media een bijzonder belangrijk aandachtspunt.
- De ontsluiting van het VRT-archief als onderdeel van het Vlaamse erfgoed, moet versneld worden. In die optiek is het wenselijk dat de VRT zich mee engageert in de voorbereidingen van een Vlaams Instituut voor de Archivering van het Audiovisueel Erfgoed.
 - De VRT moet een belangrijke rol op het vlak van innovatie blijven spelen. Innovatie moet daarbij in de eerste plaats gericht zijn op de vernieuwing en durf binnen het aanbod. De rol op het vlak van technologische innovatie is ten opzichte van de vorige beheersovereenkomst veranderd. Dit neemt niet weg dat de VRT ook in de nieuwe beheersovereenkomst een taak kan toebedeeld krijgen in functie van een valorisatie van media-innovatie. Met betrekking tot een middellangetermijn innovatie acht ik het wenselijk dat er een nieuw model wordt ontwikkeld waarbij de VRT vanuit gelijkwaardigheid met de andere spelers in het Vlaamse medialandschap samenwerkt rond gemeenschappelijke doelen en diensten.
 - Een bredere kijk op sport is gewenst; niet alleen verdient de diversiteit van het sportaanbod op een gepaste manier onder de aandacht te worden gebracht, ook sport in haar relatie tot ontspanning, gezondheid en gemeenschapszin vraagt om een bredere benadering.

Organisatie en aanpak

- Er moet met zorg worden omgegaan met het menselijke kapitaal in en buiten de VRT. De VRT heeft als belangrijke overheidsspeler de opdracht voldoende waarborgen te garanderen op het vlak van talentmanagement en het verzekeren van juiste arbeidsvoorwaarden. Dit is een kwestie van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook met het oog op eerlijke concurrentie is het garanderen van correcte arbeidsomstandigheden belangrijk. De nood aan een verhoogde aandacht voor talentmanagement en arbeidsomstandigheden heeft dan ook niet enkel betrekking op de VRT, maar ook op de bedrijven waarmee ze samenwerkt.
- Een verhoogde transparantie, de rationalisering van controlemechanismen en een verdere interne professionalisering van de VRT zijn actiepunten voor de nieuwe beheersovereenkomst.
- De VRT moet een plek worden waar er geluisterd wordt. Het is cruciaal dat de publieke omroep daartoe een stakeholderstrategie uitwerkt die moet toelaten dat de VRT in haar schoot structureel een dialoog organiseert, zowel intern als extern..

- Ik zie samenwerking als één van de aandachtspunten in de beheersovereenkomst 2012-2016. De VRT moet een uitdager én partner in de nieuwe media-omgeving zijn. Dit vereist een duidelijke strategie die er in de eerste plaats op gericht is om meer publieke meerwaarde te realiseren en een win-win is voor alle betrokken partners.

Inclusie en doelgroepenbeleid

De openbare omroep is een basisrecht voor iedere Vlaming. Als de publieke omroep van iedereen is, moet iedereen zich er in min of meerdere mate in kunnen terugvinden. Inclusie moet dus aan de basis liggen van de dienstverlening van de publieke omroep. 84,5% van de Vlamingen vindt dit ook en gaat akkoord met de stelling dat de VRT zich op alle leeftijdscategorieën moet richten. Dit percentage stijgt zelfs wat betreft de toegankelijkheid van de nieuwsuitzendingen voor alle doelgroepen.⁶

Een studie van de Vrije Universiteit Brussel toont weliswaar aan dat er op het vlak van doelgroepenbeleid nood is aan bijkomende inspanningen. Vooral organisaties die personen van divers-etnische afkomst, personen met een handicap, senioren en jongeren vertegenwoordigen, vinden dat de VRT een aantal van haar doelgroepen, ten eerste, niet voldoende aanspreekt, en, ten tweede, niet altijd even genuanceerd representeert. Ook de diversiteitsmonitor van de VRT geeft aan dat er problemen zijn bij het bereik en de representatie van een aantal doelgroepen op radio en televisie. Ik denk dan ook dat er gekeken moet worden hoe het diversiteitsbeleid van de VRT versterkt kan worden. De VRT nam na overleg al het initiatief om met streefcijfers te werken. Ik wil alvast nagaan hoe deze verankerd kunnen worden in de toekomstige beheersovereenkomst en welke bijkomende acties ondernomen kunnen worden om er voor te zorgen dat het diversiteitsdenken centraal komt te staan in de hele organisatie van de VRT. Diversiteit zowel in het aanbod als in de interne werking moet een strategische doelstelling van de VRT als geheel zijn. Diversiteit, kwaliteit en bereik gaan hand in hand. Dit geldt voor de VRT en, bij uitbreiding, voor alle andere spelers in het Vlaamse medialandschap.

⁶ Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) 'De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT', Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.49.

Een origineel, divers en creatief aanbod voor kinderen

Voor kinderen biedt Ketnet als vaste waarde het beste aanknopingspunt. Het is zeer belangrijk dat de VRT een origineel, divers en creatief aanbod voor kinderen voorziet. Verschillende subgroepen moeten aangesproken worden. De publieke omroep heeft een belangrijke opdracht naar deze publieksgroep. Kinderen zijn, net als jongeren, immers de aankomende generatie die we mee moeten opnemen in het maatschappelijke debat, die een breed en pluralistisch beeld moeten krijgen op de samenleving waarin ze straks een belangrijke rol zullen vervullen. Het is vooral belangrijk dat er hier ruimte is voor Vlaams aanbod, voor informatie en duiding en dit – zoals ook vandaag voorzien – vrij van commerciële communicatie. Een Britse studie uitgevoerd door Attention wijst zeer duidelijk uit dat zelfs in een grote markt zoals het Verenigd Koninkrijk de lokale productie van kindertelevisie onder druk zal komen te staan door buitenlandse kinderkanalen.⁷ Die problematiek stelt zich nog scherper in kleine landen.⁸ Het is in de concurrentiële markt van kinderzenders voor private spelers en voor de VRT een hele uitdaging om kinderen met originele programma's te blijven bereiken en te verrassen. Bovendien zien kinderen dat hun programma's soms moeten wijken voor live sportuitzendingen. Of dat de programma's ophouden omdat het 'grotemensentijd' is geworden. Een ontkoppeling van Canvas en Ketnet is in die optiek wat mij betreft bespreekbaar. Uiteraard dient dit op zijn verdere haalbaarheid bekeken te worden. Voor de doelgroep kinderen wens ik ook hier diversiteit als doelstelling naar voren te schuiven. De diversiteitsmonitor van de VRT geeft bijvoorbeeld duidelijk aan dat kinderen met een handicap nauwelijks aan bod komen. Dat is bijzonder jammer en vraagt om aanpassingen in de programmatiestrategie van de VRT. Een ontkoppeling kan ook enkel als de kwaliteit en de variëteit van het aanbod voor kinderen verzekerd zijn. Daarenboven kan een mogelijke ontkoppeling niet aangegrepen worden om extra middelen te vragen.

Waar zijn de jongeren?

Wat betreft jongeren wijst onderzoek op een laag bereik van deze doelgroep. Zo maakt onderzoek van Professor Jo Bauwens duidelijk dat jongeren vanaf 12 jaar zich vaak minder aangesproken voelen door het aanbod van de VRT en minder bereikt worden.⁹ Ook heel wat

⁷ Attentional (2007) 'Forecasting scenarios for children's television to 2012: the future of children's television programming', Londen, Ofcom.

⁸ Wassmer C, Signer S en M Puppis (2010) 'Improving the quality of children's television: the role of regulation', paper presented at the ECREA Conference, Hamburg, 13 October.

⁹ Bauwens J (2007) 'De openbare televisie en haar kijkers: oude liefde roest niet?', in Dhoest A en H Van den Bulck (eds) *Publieke televisie in Vlaanderen: een geschiedenis*, Gent, Academia Press, p.119-120.

organisaties (onder andere in het onderwijs, het middenveld en de culturele sector) vinden dat jongeren ondervertegenwoordigd zijn in het aanbod van de VRT. De multimediale omgeving wordt enerzijds gezien als de oorzaak van het moeilijke bereik van jongeren. Anderzijds bieden nieuwe platformen ook opportuniteiten om jongeren beter te bereiken.¹⁰ De Jeugdraad merkt in een advies vooral op dat het aanbod voor jongeren gewoonweg vrij beperkt is. Jongeren herkennen zich niet in het aanbod en voelen zich niet aangesproken. Behalve op de radio waar ondermeer StuBru en in toenemende mate MNM aantonen dat ze een belangrijk doelpubliek kunnen enthousiasmeren, valt er voor jongeren niet veel te beleven op de VRT. Extra inspanningen zijn dus nodig. Voor jongeren moet er zeker gewerkt worden aan een betere benutting van de complementariteit tussen de verschillende media. Het stimuleren van interactie, participatie en co-creatie enerzijds en het aanbieden van muziekgenres en televisieprogramma's die aansluiting vinden bij de leefwereld van jongeren anderzijds zijn actiepunten.

Extra aandacht voor medioren en senioren

Medioren en senioren verdienen ook meer aandacht. Deze groep wordt weliswaar goed bereikt, maar het is niet duidelijk of ze altijd tevreden zijn met het aanbod van de VRT. Generaliserend gesteld is deze groep minder interessant voor private ondernemingen. Deze groep wordt echter wel steeds groter en vraagt soms ook om *slow* televisie. Ik pleit daarom niet voor specifieke medioren- of senioren televisie. Ik denk wel dat meer aandacht voor deze groepen in het aanbod zeker wenselijk is. De VRT moet zich daarbij afvragen of ze voor medioren en senioren de juiste programma's op de juiste momenten aanbiedt, alsook nagaan of de beeldvorming ook hier niet voor verbetering vatbaar is.

Extra aandacht voor mensen met een handicap

Voor personen met een handicap blijft het cruciaal dat het aanbod van de VRT zo toegankelijk mogelijk is. Dit vereist minimaal extra aandacht voor het toegankelijk maken van programma's voor blinden, doven en slechthorenden. Een betere aftoetsing met organisaties die mensen met een handicap vertegenwoordigen is hier wenselijk.¹¹

¹⁰ Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) 'De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging', Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.75.

¹¹ *Idem*: p.74-75; Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) 'De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT', Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.49.

Extra aandacht voor 'nieuwe' Vlamingen

Voor nieuwe Vlamingen zijn andere bijkomende inspanningen nodig. Minderhedengroepen stellen hierover dat het bereiken van etnisch-diverse minderheden een kernopdracht van de VRT moet zijn om ook deze groepen te betrekken in brede maatschappelijke discussies over bepaalde onderwerpen. Hierbij zien we weinig heil in een rist specifieke programma's voor minderheden. Eerder moet er in bestaande programma's – zowel amusements- en nieuwsprogramma's – meer aandacht zijn voor een evenwichtige vertegenwoordiging en representatie van minderheden. De aanwezigheid van, bijvoorbeeld, schermmedewerkers van allochtone origine wordt hierbij ook als positief ervaren.¹² Onderzoek van Hatim El Sghiar en Professor Leen D'Haenens van de Katholieke Universiteit Leuven wijst duidelijk uit dat mensen van etnisch-diverse afkomst vinden dat de diensten van de VRT hen niet afdoende bereiken. Ze vinden ook dat de representatie van hun doelgroep niet genuanceerd is, er in nieuws- en duidingsprogramma's vooral aandacht is voor negatieve zaken en stellen in het algemeen een gebrek aan kennis en vooroordelen over hun gemeenschappen vast.¹³ Uit dit onderzoek en ik citeer uit de studie van de KULeuven blijkt dat de VRT “niet alleen geen sociale cohesie creëert, maar de maatschappelijke dialoog verstoort door een deel van het publiek te dwingen zich te verdedigen tegen clichés.”¹⁴ Dat is een ernstige kritiek waarvan ik verwacht dat ze ook ernstig én structureel aangepakt wordt. Ik kan het niet tolereren dat er belangrijke publieksgroepen zijn die de indruk hebben dat ze zich moeten beschermen tegen het beeld dat een publieke omroep van hen ophangt. De VRT moet werk maken van het wegwerken van clichés. Ook de resultaten van de diversiteitsmonitor van de VRT wijzen in dezelfde richting. Niet alleen wat betreft mensen van etnisch-diverse afkomst, maar ook als het gaat over vrouwen, mensen in armoede en de zichtbaarheid van mensen met een functiebeperking scoort de VRT niet goed. Het is in die zin aan de VRT om verder te blijven werken aan het bereik en de representatie van specifieke doelgroepen. Een evenwichtige representatie is trouwens niet enkel van belang voor de groepen die zich geconfronteerd voelen met een ongenueerde beeldvorming, maar ook voor alle andere doelgroepen van de VRT, wil die laatste bijdragen aan een verdraagzame en pluralistische samenleving. Op dit vlak denk ik dat de streefcijfers die de VRT zelf vooropstelt een belangrijke stap in de goede richting zijn. Maar ook hier geldt dat een meer gerichte en volgehouden inspanning moet leiden tot betere resultaten.

¹² Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) 'De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging', Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.74.

¹³ El Sghiar H en d'Haenens L (2010). Publieke televisie en identificatie: familie-onderzoek naar Vlaamse burgers met Marokkaanse en Turkse achtergrond. Working paper.

¹⁴ *Idem*: p 18.

Diversiteit en kwaliteit gaan hand in hand

Tot slot, en ik haalde dit al eerder aan, is doelgroepenbeleid niet enkel belangrijk met betrekking tot het aanbod van de VRT. Ook in haar eigen personeelsbeleid en algemene werking is het belangrijk dat de verschillende geledingen van de samenleving gerepresenteerd zijn. Diversiteit moet een geïntegreerde strategie worden binnen de hele VRT-organisatie. In het verder uitwerken van het diversiteitsbeleid van de VRT, kan zeker ook gekeken worden naar de aanbevelingen uit de studie van Hatim El Sghiar en Professor Leen D’Haenens. Deze studie besluit bijvoorbeeld dat meer meetbare engagementen op het vlak van inclusieve programmering nodig zijn.¹⁵

Mediawijsheid

Mediawijsheid is een relatief nieuw begrip. Volgens de Nederlandse Raad voor Cultuur is mediawijsheid het geheel van kennis, vaardigheden en een mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderende en gemediatiseerde wereld. Media zijn alomtegenwoordig. Ze bepalen, bewust en onbewust, ons beeld van de maatschappij en de wereld. Ze hebben de mogelijkheid ons als burger mondiger te maken en spelen daarom een belangrijk rol op het vlak van democratie en *empowerment*. Meer algemeen hebben media ook een impact op ons algemene welbevinden in de samenleving.

De VRT heeft in het bevorderen van mediawijsheid volgens mij dan ook een specifieke rol te vervullen. Meer en meer draait de media-educatieve rol van de VRT rond het bevorderen van de strategische vaardigheden die men als persoon nodig heeft om om te gaan met media.¹⁶ Daarbij is het belangrijk dat de VRT rekening houdt met de verschillen tussen mediagebruikers in hun vaardigheden, attitude, leeftijd, interesse en materiële mogelijkheden om media te raadplegen of zelf media te maken. Mediawijsheid is niet alleen van belang voor mediagebruik en –inzicht op zich, maar bepaalt ook mee de kansen van mensen op de arbeidsmarkt. Daarom zou ik graag de aandacht op vier punten willen vestigen.

¹⁵ El Sghiar H en d’Haenens L (2010). Publieke televisie en identificatie: familie-onderzoek naar Vlaamse burgers met Marokkaanse en Turkse achtergrond. Working paper El Sghiar H en d’Haenens L (2010). Publieke televisie en identificatie: familie-onderzoek naar Vlaamse burgers met Marokkaanse en Turkse achtergrond. Working paper

¹⁶ Mariën I, Van Audenhove L, Vleugels C, Bannier S en J Pierson (2010) ‘De digitale kloof van de tweede graad in Vlaanderen’, Brussel, Instituut Samenleving en Technologie: p.21. Zie ook: Segers K en Bauwens J (2010). Maak mij wat wijs: media kennen, begrijpen en zelf creëren. Tielt, Lannoo Campus.

Uitwerken van een mediawijsheidstrategie

Ten eerste moet de VRT in haar aanbod zo inclusief mogelijk werken. Dat betekent in haar dienstverlening rekening houden met het gegeven dat niet iedereen evenveel vaardigheden heeft kunnen opbouwen op het vlak van mediagebruik. Het gaat dan niet alleen over technische vaardigheden, maar ook over het vermogen om kritisch met media-inhouden om te gaan. Zowel in haar programma's als in haar online diensten, dient de VRT een strategie te ontplooiën om bij te dragen aan de mediawijsheid van alle geledingen van de bevolking. Kinderen, jongeren en senioren zijn daarin prioritaire doelgroepen. Een dergelijke strategie dient de verschillende facetten van mediawijsheid te onderscheiden en aan deze verschillende facetten concrete initiatieven en doelstellingen te koppelen.

Samenwerking met onderwijsactoren

Ten tweede is samenwerking met de verschillende onderwijsactoren aan de orde. Een samenwerking dringt zich op om kennisdeling en ervaringsuitwisseling over onder meer het gebruik van media als leermiddel te verhogen en zo kinderen en jongeren optimale kansen te geven in onze samenleving. Verschillende onderwijsactoren dringen ook aan op een dergelijke samenwerking. Dat blijkt alvast uit de stakeholderbevraging over de toekomstige opdracht van de publieke omroep in Vlaanderen en het advies van de Vlaamse Onderwijsraad.¹⁷

Ten derde, kan de ontsluiting van het VRT-archief bijdragen aan het stimuleren van de creativiteit, het maatschappelijk inzicht, de gemeenschapszin en de reminiscentie en op die manier op een niet dwingende manier de vaardigheden van mediagebruikers uit alle leeftijdscategorieën aanscherpen. De onderwijssector stelt samen met mij vast dat er de afgelopen jaren te weinig werk gemaakt is van een betere samenwerking tussen het onderwijsveld en de VRT op dit terrein. Weliswaar is het VRT-archief en de grote uitdagingen die ons hier te wachten staan op het vlak van financiering en een doelgroepgerichte ontsluiting, af te stemmen met de eventuele oprichting van een Vlaams Audiovisueel Archief.

¹⁷ Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) 'De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging', Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.76-77.

Creatie en co-creatie van inhoud

Tot slot, strekt mediawijsheid zich ook uit naar de creatie of co-creatie van inhoud. De nieuwe media maken steeds verregaandere en meer uitdagende vormen van participatie mogelijk. Vooral voor kinderen en jongeren moet het faciliteren van en het uitdagen tot creatie en co-creatie een actiepunt voor de VRT zijn.

Kwaliteitsvol en pluralistisch nieuwsaanbod

De VRT nieuwsdienst is het kloppend hart van de VRT. Informatie en duiding zijn bijzonder belangrijke taken van iedere openbare omroep. Met een onafhankelijk en diepgravend aanbod van nieuws- en duidingsprogramma's moet de VRT blijven bijdragen aan een democratische, pluralistische en verdraagzame samenleving waarin verschillende meningen aan bod kunnen komen. Maar liefst 75% van de Vlamingen vindt ook dat de VRT alle opinies en visies in de samenleving aan bod moet laten komen.¹⁸ Over het nieuws- en duidingsaanbod is de Vlaming over het algemeen zeer tevreden. Onderzoeksjournalistiek en eigen documentaires (zowel op radio als op televisie) en reportages zijn een aandachtspunt voor heel wat Vlamingen.¹⁹ Algemeen blijkt zeer duidelijk uit de publieksbevraging uitgevoerd door de Universiteit Antwerpen dat de informatieopdracht voor Vlamingen de belangrijkste opdracht van de VRT (naast cultuur, ontspanning en educatie die ook allen hoog scoorden) is met een gemiddelde score van 9.5.²⁰

Gegeven het belang dat de Vlaming hecht aan de informatieve taak van de VRT en de intrinsieke waarde van haar aanbod op dit vlak voor de democratische samenleving, moet de VRT absoluut waken over de kwaliteit, objectiviteit en toegankelijkheid van haar informatie- en duidingsaanbod, bijdragen aan het pluralistisch aanbod in de markt en arbeidsvoorwaarden garanderen waarin goede journalistiek mogelijk is. Aandachtspunten hier zijn:

- het kansen geven aan jonge journalisten,
- de code van de Raad voor Journalistiek,
- een juiste balans vinden tussen kwaliteit en snelheid, en
- extra aandacht voor onderzoeksjournalistiek.

¹⁸ Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) 'De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT', Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.51.

¹⁹ *Idem*: p.57, 60, 66.

²⁰ Op een schaal van 0 tot 10 waarbij 0 helemaal niet belangrijk betekent en 10 heel erg belangrijk. *Idem*: p.48.

Talentmanagement voor jonge journalisten

De VRT heeft de grootste nieuwsredactie in Vlaanderen. Dit gaat mijn inziens hand in hand met bepaalde verantwoordelijkheden op het vlak van een kwaliteitsbeleid. Zo is het volgens mij onontbeerlijk dat de VRT jong talent kansen blijft geven om expertise op te bouwen en het journalistieke beroep te leren. Ik denk dat op het vlak van kennisopbouw bij jonge journalisten, die geconfronteerd worden met een omgeving waarin alles vooral sneller moet, er nog extra inspanningen kunnen worden geleverd.

Kwaliteitsvolle informatie- en duidingsprogramma's

In die zin is ook het vinden van een juiste balans tussen snelheid en kwaliteit aan de orde. Uiteraard is snelheid in het huidige journalistieke landschap belangrijk. Dat mag echter nooit ten koste gaan van juiste informatie en een genuanceerde beeldvorming. Kwaliteit en het zoeken van een balans tussen belangwekkend en belangrijk nieuws moeten centraal staan in alle strategieën op het vlak van nieuws en duiding. Uiteraard heb ik me als minister van media op operationeel niveau niet met die balansoefening te mengen. De nieuwsredactie van de VRT is onafhankelijk. Dat moet - het principe van de persvrijheid indachtig – ook absoluut zo blijven. Dat betekent echter niet dat de VRT zelf geen verdere initiatieven kan nemen om meer structureel aan zelfreflectie te doen over de inhoud en aanpak van haar nieuws- en duidingsprogramma's. Daartoe kan de VRT intern de nodige mechanismen introduceren. Ook de stakeholderbevraging van de Vrije Universiteit Brussel wijst uit dat heel wat actoren uit het onderwijs en het middenveld vinden dat er meer nood is aan zelfreflectie om te zorgen dat het aanbod kwalitatief hoogstaand blijft, er aandacht uitgaat naar een diversiteit aan topics en vooral de beeldvorming evenwichtiger verloopt.²¹

Structureel aandacht voor buitenlandberichtgeving

Onze informatie- en duidingsprogramma's mogen niet navelstaren op Vlaanderen. Ik pleit er voor dat de buitenlandverslaggeving meer structureel de nodige aandacht krijgt en zich niet mag beperken tot onderwerpen waar toevallig beelden over binnen lopen. Voor de Vlaamse openbare omroep is de aandacht voor wat er leeft in de andere taalgemeenschappen van ons land evenzeer van tel. Een degelijke berichtgeving stopt niet bij de grenzen van de gemeenschap.

²¹ Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) 'De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging', Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.50, 64, 77, etc.

Onderzoeksjournalistiek is een prioriteit

Tot slot wil ik nog beklemtonen dat onderzoeksjournalistiek en ook het maken van eigen documentaires bijkomende aandachtspunten zijn wat betreft het aanbod van nieuws en duiding. De VRT had een sterke traditie in de productie van documentaires, zowel op televisie als op de radio. Die traditie moet opnieuw in ere worden hersteld. Onderzoeksjournalistiek en eigen documentaires zijn inderdaad tijds- en dus vaak ook kostenintensieve genres, maar juist hier moet de VRT haar rol als publieke omroep in het Vlaamse medialandschap opnemen.

Cultuur niet in een reservaat

De culturele opdracht van de VRT is altijd van het grootste belang geweest. De Vlaming stemt misschien niet altijd massaal af op cultuurprogramma's; toch is er een draagvlak voor cultuur op de VRT.²² Als grootste cultuurhuis in Vlaanderen moet de VRT blijven investeren in cultuur op al haar platformen. Het is uitermate belangrijk dat cultuur en kunst niet enkel via online platformen worden aangeboden, maar ook op Éen, Canvas, Klara, Radio1 en andere radionetten een plaats in het generalistische aanbod blijven hebben. Op het vlak van haar culturele opdracht zie ik alvast volgende twee aandachtspunten.

Een balans zoeken tussen verbreding en verdieping

Ten eerste blijft de balans tussen verbreding en verdieping een uitgangspunt. Cultuurprogramma's, aandacht voor de kunsten, het aanbod van verschillende muziekgenres (waaronder ook klassieke muziek, jazz en wereldmuziek) en ook Cobra als portaalsite voor cultuur zullen uiteraard altijd kleinere publieken aanspreken. De unieke positie van de VRT is er echter ook op gericht om niet alleen die diensten te verlenen die een miljoen kijkers/luisteraars/surfers aanspreken. Desalniettemin ontslaat dat de VRT niet van de verantwoordelijkheid om met haar kunst- en cultuuraanbod een zo groot mogelijk deel van de beoogde doelgroepen (en ook kinderen mogen hier niet vergeten worden!) te bereiken en opstapjes op alle platformen te voorzien om zo ook meer verdiepend het cultuuraanbod te leren kennen en te ervaren. Concretere strategieën dienen hieromtrent uitgewerkt te worden, gekoppeld aan engagementen die – mede in de vorm van meer uitgewerkte performantiemaatstaven – ook dienen te worden aangegaan.

²² Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) 'De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT', Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.54.

Partnerships met de culturele sector

Ten tweede is het belangrijk dat de VRT op basis van evenwaardigheid met een grotere waaier aan culturele instellingen samenwerkt om zo een cultureel netwerk en een culturele ruimte te creëren. Ook hier zijn er vragen vanuit de sector zelf. Uiteraard zijn dergelijke samenwerkingen niet altijd makkelijk. Er wordt meer dan eens vertrokken vanuit een verschillende kijk op wat een cultuurprogramma nu eigenlijk is.²³ Wederzijds respect voor en inzicht in elkaars werking en doelstellingen zijn hierbij cruciaal. Ook de draagkracht van de betrokken partners voor dergelijke samenwerking is een factor om mee rekening te houden. Voorbije voorbeelden hebben al aangetoond dat samenwerking tussen de VRT en de culturele sector succesvol te kunnen zijn.

Uiteraard is ook de productie en aankoop van Vlaamse inhoud een belangrijk element in de culturele opdracht van de VRT. Dit is een punt dat ik hieronder afzonderlijk bespreek.

Motor van de creatieve industrie

De VRT is een motor voor investeringen in Vlaamse inhoud. Als grootste omroep in Vlaanderen is de VRT een hefboom op dit vlak. Bijna de helft van de Vlamingen vindt dat de VRT nog meer aandacht mag besteden aan Vlaamse inhoud.²⁴ Vanuit de productiesector zelf is er heel wat ongerustheid over dalende investeringen vanwege de VRT in Vlaamse inhoud.²⁵ Dalende investeringen zouden inderdaad zowel vanuit economisch als cultureel oogpunt zeer jammer zijn. Ik begrijp dan ook de bezorgdheden die er leven. Ik hecht zelf het grootste belang aan Vlaamse inhoud. Het is ook daarom dat ik het Mediafonds hebt opgericht en een budget van €4 miljoen heb vrijgemaakt om verder te investeren in Vlaamse inhoud. Het Mediafonds valt onder het Vlaams Audiovisueel Fonds. Samenwerking tussen het VAF en de VRT is en blijft, zeker ook in die optiek, een actiepunt. Ik vraag van de VRT hier extra aandacht voor.

²³ Zie ook Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) 'De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging', Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.49-50.

²⁴ Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) 'De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT', Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.64.

²⁵ Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) 'De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging', Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.90.

De VRT moet als grootste omroep in Vlaanderen de lat hoog blijven leggen. Investeren in huis, maar ook extern, in kwalitatief hoogstaande, originele en innovatieve inhoud is de boodschap. Hierbij is het belangrijk in de volgende beheersovereenkomst duidelijk te maken welke inspanningen we op dit vlak van de VRT verwachten en dit op het vlak van fictie, documentaire en animatie. Ook wat betreft Nederlandstalige en Vlaamse muziek, en het aanbieden van Vlaamse producties op Ketnet moet de lat hoog gelegd worden.

De investeringen in de externe productie van onafhankelijke inhoud moeten in de toekomst dus verzekerd blijven.²⁶ In de volgende beheersovereenkomst wil ik daarom, in overleg met de VRT en de productiesector, een aantal kwantatieve en kwalitatieve performantiemaatstaven laten opnemen die nog duidelijkere en meer ambitieuze afspraken op het vlak van Vlaamse inhoud reflecteren. Ik denk hierbij niet alleen aan het aandeel Vlaamse producties dat extern geproduceerd wordt, maar ook aan de diversiteit van partners waarmee gewerkt wordt. Ik wil met de VRT en de productiesector het gesprek aangaan hoe de verhouding tussen interne en externe producties op een realistische en tegelijk stimulerende manier kan worden verankerd en hoe we de vernieuwing binnen het aanbod – en dus ook het vermijden van te veel herhalingen - mee kunnen bewerkstelligen. Het kan immers niet de bedoeling zijn om te vaak terug te grijpen op succesvolle formats om zo hoge kijkcijfers te realiseren. Er moet een balans zijn tussen oude ‘bewezen’ formules en nieuwe, innovatieve ideeën.

Het aanbod van de VRT moet onderscheidend zijn

Het aanbod van de VRT moet onderscheidend zijn. Zowel in de publieks- als stakeholderbevraging werd er aan het onderscheidend karakter van de VRT enorm veel waarde gehecht.²⁷ Ik sluit me hier volledig bij aan. ‘Onderscheidend’ betekent niet dat de VRT geen programma’s mag uitzenden of geen diensten mag leveren die ook al in het aanbod van private omroepen, uitgevers of andere actoren terug te vinden zijn. Dat is een marktfaalenbenadering die niet door mij gevolgd wordt. Ik volg een benadering waarbij de publieke omroep vanuit democratisch belang moet streven naar een kwalitatief hoogstaand en

²⁶ Zie ook Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) ‘De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT’, Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.65.

²⁷ Zie ook Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) ‘De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT’, Antwerpen, Universiteit Antwerpen; Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) ‘De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging’, Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.108-109.

pluralistisch aanbod voor de samenleving. De VRT moet een referentie zijn in het aanbieden van kwaliteitsvolle programma's en diensten. Ze moet de standaard zijn en anderen voortdurend uitdagen om het nog beter te doen. Hierdoor ontstaat er volgens mij een interessante dynamiek waarbij de andere actoren in het medialandschap op hun beurt de VRT uitdagen. Het onderscheidend karakter van het aanbod ligt niet zozeer in de genres die de VRT aanbiedt, maar vooral in de kwaliteit van de programma's en diensten zelf. Het ligt ook in de diversiteit van het aanbod binnen een genre.

De ontwikkeling van een multimediale strategie is cruciaal, maar niet vrijblijvend

De huidige beheersovereenkomst (voor de periode 2007-2011) voorziet dat de VRT doorgroeit naar een digitale omroeporganisatie die haar programma's aanbiedt via alle relevante mediaplatformen. Ook het mediadecreet bepaalt dat.²⁸ Ik wil verder gaan op die lijn en zeer duidelijk stellen dat de VRT om al haar doelgroepen te bereiken als moderne mediaonderneming een multimediale strategie moet ontwikkelen. Men kan, volgens mij, niet pleiten voor een kwalitatief hoogstaande en eigentijdse publieke omroep, en tegelijk vinden dat ze zich moet beperken tot de traditionele mediatoepassingen en elke technologische media-innovatie naast zich neer moet leggen. Als ik merk hoe kinderen vandaag al omspringen met de verschillende mediatoepassingen en eigenlijk geen onderscheid meer maken tussen televisie, computer, laptop, iPad of spelconsole, dan is het al te gek om de openbare omroep af te zonderen op een eiland van technologisch traditionalisme.

De multimediale strategie is verre van een vrijblijvende opdracht. De VRT moet in nieuwe omgevingen zo maximaal mogelijk publieke waarden realiseren. De nieuwe mediadiensten van de VRT moeten voldoen aan een aantal standaarden die ook voor haar 'traditionele' activiteiten vereist zijn. Ik wijs hierbij op de kwaliteit, creativiteit en universaliteit van het aanbod.

Ook de Vlaming vindt de nieuwe activiteiten van de VRT belangrijk. Radio en televisie zijn voor veel mensen wel prioritair, maar daarnaast menen heel wat Vlamingen dat het online nieuwsaanbod eveneens aandacht verdient, dat de VRT kinderen en jongeren de weg moet wijzen op het internet en dat ook gespecialiseerde websites zoals Cobra.be tot het aanbod van

²⁸ "De VRT volgt de technologische ontwikkelingen op de voet zodat hij zijn programma's, als dat nodig en wenselijk is, ook via nieuwe mediatoepassingen aan zijn kijkers en luisteraars kan aanbieden." (artikel 6, §2, vijfde lid)

de VRT behoren.²⁹ Het valt wel op dat het aanbod van de VRT op online platformen heel wat Vlamingen nog niet bereikt. Online radio beluisteren scoort het hoogst met iets meer dan 30% van de Vlamingen die aangeven dat ze gebruik maken van deze dienst.³⁰

Dat betekent geenszins dat ik geen oor heb voor de zorgen van de privésector. Ongetwijfeld moet er bij het uitwerken van een multimediale strategie meer aandacht zijn voor de gevoeligheden van andere mediaspelers en opportuniteiten voor samenwerking moeten waar mogelijk aangegrepen worden. Het realiseren van publieke waarde in nieuwe omgevingen enerzijds en het vrijwaren van kansen voor private mediaspelers anderzijds is een evenwichtsoefening die bijzondere aandacht verdient in de nieuwe beheersovereenkomst. We zullen duidelijker moeten bepalen wat tot het takenpakket van de publieke omroep behoort, waar de grenzen precies liggen, welke activiteiten de private sector schade kunnen berokkenen en hoe de VRT haar online activiteiten het best kan organiseren.

Op het vlak van de evolutie naar een multimediale publieke omroep stellen zich mijn inziens drie belangrijke vragen.

1. Wat moet de VRT doen in een multimediale omgeving en welke beperkingen zijn daarbij wenselijk dan wel noodzakelijk?
2. Kan de VRT inkomsten verwerven met haar activiteiten in de multimediale omgeving?
3. Hoe reguleren we de activiteiten van de VRT in een multimediale omgeving?

Duidelijkere afspraken over het aanbod van nieuwe media

Ik verwacht dat het in de nieuwe beheersovereenkomst duidelijker omschreven wordt wat we van de VRT willen op het vlak van nieuwe media. Nu wordt de VRT al eens bekritiseerd omwille van bepaalde diensten zoals de pluskanalen of haar nieuwe initiatieven op het vlak van internetapplicaties. Vaak ligt echter aan de basis van deze discussies dat het beleidsmatig niet afdoende afgelijnd is wat de VRT wel en niet kan doen. Voor de verschillende omroepdomeinen lijkt het daarom aangewezen duidelijkere taken aan de VRT te geven.

Of de pluskanalen nog een plaats hebben in de toekomstige multimediale strategie van de VRT is wat mij betreft niet zeker. De toegevoegde waarde van deze kanalen lijkt vandaag de dag vrij klein. De communicatie over het plusaanbod zorgt vaak voor verwarring en

²⁹ Dhoest A, Van den Bulck H, Vandebosch H en M Dierckx (2010) 'De publieke opdracht gewikt en gewogen: publieksbevraging over de toekomstige taak van de VRT', Antwerpen, Universiteit Antwerpen: p.73.

³⁰ *Idem*: p. 74.

bovendien blijven heel wat analoge kijkers van dit aanbod verstoken. Er zal dus zeker over de pluskanalen gesproken moeten worden; ook in het licht van een eventuele ontkoppeling van Ketnet en Canvas.

De multimediale strategie als een essentieel onderdeel van de publieke opdracht van de VRT

Een eigentijdse publieke omroep moet zich op alle mediaplatformen kunnen bewegen. De multimediale strategie van de VRT behoort op die manier tot de publieke opdracht. De financiering van de nieuwe media-activiteiten vallen dan ook onder het gemengde model voor financiering van de VRT, maar op welke manier dit vormgegeven kan worden op ondermeer het internet en mobiele platformen, moet vertaald worden in een concreet afsprakenkader. Ik zal hiervoor ook enkele buitenlandse modellen bekijken en nagaan hoe deze kunnen vertaald worden naar een Vlaamse context. Het is voor mij in deze problematiek vooral belangrijk dat een commerciële logica de activiteiten van de VRT op deze nieuwe platformen niet stuurt. Bijkomend wil ik ook de private markt voldoende kansen geven om hun diensten te ontwikkelen in de nieuwe media-omgevingen.

De internetsites van de VRT zijn op hun beurt een essentieel onderdeel van de publieke omroepopdracht. Dat impliceert dat dezelfde vereisten van toepassing zijn op het aanbod van deze sites. Deze moeten hoog inzetten op kwaliteit en (journalistieke) deontologie. Het debat over hun eventuele marktverstoring effect is belangrijk om te voeren, maar dient vooral genuanceerd gevoerd te worden. Uit cijfers blijkt bijvoorbeeld dat de *deredactie.be* eerder sectorstimulerend dan verstoring is. Driekwart van de bezoekers van de *redactie.be* bekijkt blijkbaar ook andere nieuwssites. Ik wil dan ook oproepen het toekomstige debat op dit vlak met de nodige nuance te voeren.

Met de publieke middelen die we ter beschikking hebben wil ik bovendien inzetten op een aantal prioritaire taken in de multimediale strategie van de VRT. Het verbeteren van het online nieuwsaanbod is er daar één van. Ook wat betreft het VRT-aanbod voor jongeren kunnen geïntegreerde programmaconcepten verdergezet worden. Het is zeker voor deze laatste doelgroep dat multimediale strategieën - en hierbij moeten ook nieuwe mogelijkheden zoals de iPad geëxploreerd worden - zeer belangrijk zijn.³¹

³¹ Zie ook Donders K, Raats T, Walravens N en A Moons (2010) 'De toekomstige plaats en rol van de openbare omroep in Vlaanderen: stakeholderbevraging', Brussel, Vrije Universiteit Brussel: p.75.

Verskillende opties op het vlak van regulering

Wat betreft de regulering van het nieuwe aanbod, wil ik, conform ook de Europese context in dit verband, dat de opdracht van de VRT in nieuwe omgevingen duidelijker omschreven wordt.³² Er zijn volgens mij met het oog op de volgende beheersovereenkomst een aantal opties. Ten eerste denk ik dat er in de nieuwe beheersovereenkomst meer aandacht moet gaan naar de rol van de VRT inzake sociale media en de informatieve opdracht via het internet. Ten tweede wil ik bekijken of en hoe er één of twee jaar na het initiële aanbod van een nieuwe dienst geëvalueerd kan worden of deze dienst effectief voldoet aan de vereisten die in de beheersovereenkomst opgelijst staan. Voorbeelden, alhoewel altijd ingebed in een specifieke context, ter inspiratie van een dergelijke *ex post* evaluatie kunnen gevonden worden in het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. Ten derde kan de publieke waarde en mogelijke marktimpact van sommige nieuwe diensten (*ex ante*) geëvalueerd worden door de Sectorraad Media van de SARC die hierover vervolgens een advies geeft aan de Vlaamse Regering. Een dergelijke procedure is al in het mediadecreet voorzien.³³ Ik wil dat voor alle opties nagegaan wordt welke de kosten en baten van deze instrumenten zijn.

Het is in kader van het snel evoluerende multimediale karakter van het medialandschap ook al gesuggereerd om de beheersovereenkomst frequenter aan te passen. Dit lijkt mij niet wenselijk. De bedoeling van de beheersovereenkomst is het bestuur van de VRT een duurzaam en zeker kader te bieden om haar strategie te onplooien in dialoog met haar Raad van Bestuur en de Vlaamse overheid. De beheersovereenkomst elke twee of drie jaar vernieuwen – zeker in het licht van de jaarlijkse rapportering die bestaat – zou dit in het gedrang brengen en resulteren in onnodige bureaucratie. In vergelijking met andere landen wordt de beheersovereenkomst trouwens niet te weinig herzien. In Groot-Brittannië bijvoorbeeld worden de taken van de BBC ook elke vijf jaar herbekeken (en een grondige evaluatie gebeurt elke 10 jaar).

³² Europese Commissie, 22 februari 2008, Financiering van de VRT, E8/2006.

³³ “De VRT kan nieuwe diensten of activiteiten die niet door de beheersovereenkomst zijn gedekt, pas uitoefenen na uitdrukkelijke toestemming van de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering vraagt daarover het advies van de sectorraad Media van de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, opgericht bij het decreet van 30 november 2007. In zijn advies houdt de sectorraad Media rekening met de observaties van derden. Het advies van de sectorraad Media wordt gepubliceerd op zijn website. Het advies van de sectorraad Media houdt rekening met de belangrijke evoluties in de mediamarkt en in de technologie, met het evoluerende medialandschap en met de rol van de VRT daarin. De sectorraad Media van de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media evalueert de mediamarkt op basis van de wijzigingen in de bedrijfseconomische situatie in het Vlaamse medialandschap, het algemeen media-aanbod in de Vlaamse markt, de technologische evoluties, de internationale tendensen, de bescherming en promotie van de Vlaamse cultuur en identiteit en de verwachtingen en behoeften van de mediagebruiker.” (artikel 18)

Ontsluiting van het archief

Over de rijkdom van het Vlaams cultureel erfgoed en de waarde van de uitgebreide archieven van de mediasector met in het bijzonder het VRT-archief, kan weinig twijfel bestaan. Bij de verdere evolutie naar een digitale economie dreigt bij gebrek aan digitale strategie echter het gevaar dat we deze troeven onvoldoende kunnen uitspelen, of erger nog, dat een deel van ons erfgoed voorgoed verloren gaat. Immers, ons erfgoed is bedreigd; de analoge dragers vergaan en digitalisering is dan een oplossing om bewaring toe te laten op lange termijn, te reproduceren zonder kwaliteitsverlies en toegang op afstand mogelijk te maken voor diverse doelgroepen waaronder professionals uit de media- en cultuursector, het onderwijs, wetenschappelijke onderzoek, maar ook het brede publiek.

We staan daarbij ongetwijfeld voor een aantal complexe uitdagingen waaronder de langetermijn financiering en het vinden van een evenwichtig businessmodel. Ook de juridische kwesties inzake rechten zijn op dit ogenblik vaak een hinderpaal om de ontsluiting voor een breed publiek mogelijk te maken.

DIVA (Digitaal VRT-Archief) is één van de toegevoegde opdrachten van de openbare omroep. In de beheersovereenkomst 2007-2011 is afgesproken dat de opbrengsten uit de verkoop van het zenderpark in DIVA zouden worden geïnvesteerd.

Het volledige VRT-archief bestaat, uit (cijfers bij benadering):

- 170.000 uur beeldmateriaal (fragmenten en programma's);
- 160.000 uur VHS-opnames;
- 90.000 uur geluidsmateriaal (muziek en woord);
- 160.000 foto's; en
- 28.000 scripts.

Eind 2008 startte de VRT met de uitrol van zijn DIVA-project waarmee de openbare omroep een deel van zijn audiovisueel erfgoed digitaliseert en zo bewaart voor de toekomst. Het project is – gezien ook de 'eindige' financiering - duidelijk afgebakend en beperkt in de tijd. DIVA wordt uitgevoerd door de dienst D&A (Documentatie & Archieven) - de eengemaakte dienst die zorgt voor het documenteren van programma's en het archiveren ervan. Naast DIVA lopen nog twee andere digitaliseringstrajecten op de VRT die al een paar jaar geleden zijn opgestart.

Samen werk maken van de ontsluiting van het Vlaams audiovisueel erfgoed

Op het niveau van de Vlaamse Regering is er gestart met de voorbereiding van een Vlaams Audiovisueel Archief. Er is een sterke nood aan een (centraal) archiveringsinstituut dat een dienstverlenende functie kan opnemen naar onder meer commerciële partners, grote en kleine culturele organisaties en de overheid. Om te beginnen is er de grote nood aan expertise rond digitalisering en archivering, maar daarnaast genieten (centrale) digitale archieven van sterke schaalvoordelen. Niet alleen is het voor individuele instellingen zeer moeilijk om de noodzakelijk kennis, operationele ondersteuning en infrastructuur bij elkaar te brengen, het is ook bijzonder duur om dit in elke organisatie apart te gaan doen. Ik gaf recent de opdracht aan de vzw De Krook om hieromtrent een strategisch en operationeel plan op te maken zodat we de nodige afstemming kunnen realiseren tussen de afspraken in de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT over haar archief en dit nieuwe instituut in wording. Het is daarbij niet ondenkbaar dat het DIVA-project bijvoorbeeld het ‘startkapitaal’ kan worden van het Vlaams Audiovisueel Archief. De VRT kan bijvoorbeeld een deel van haar historisch archief, haar expertise en infrastructuur op dit vlak ter beschikking stellen. Er is immers de voorbije jaren veel geïnvesteerd in het uitwerken van workflows en het selecteren van systemen en apparatuur, en deze gaat best niet verloren.

Naar een Vlaams Medialab

Tot nog toe heeft de VRT altijd een belangrijke innovatieopdracht gehad.³⁴ Ik had het eerder al over hoe het voor een volgende beheersovereenkomst belangrijk is de innovatie-opdracht voornamelijk inhoudelijk in te vullen.

Wat betreft technologische innovatie in de media, is vooral het VRT Medialab met deze innovatieopdracht belast. Zoals reeds aangehaald is de context op het vlak van technologische innovatie vandaag anders dan vijf jaar geleden. Veel technologische vernieuwingen zijn intussen geïmplementeerd. Bovendien is het duidelijk dat er momenteel een klein draagvlak is voor het centraliseren van innovatie bij de VRT. Zowel organisatorisch als inhoudelijk is er duidelijk nood aan een heroriëntering, maar wat mij betreft sluit dit niet uit dat de VRT nog een rol heeft te vervullen op het vlak van media-innovatie. Er is immers een verschil tussen een zogenaamde ‘close-to-market’ innovatie en een innovatie die eerder (midden)langetermijn is. De VRT heeft door haar publieke financiering, meer dan private

³⁴ Artikel 6, §2, vijfde lid mediadecreet, *cf. supra*.

actoren, de mogelijkheid om langetermijndoelstellingen na te streven in haar innovatiestrategie. Het is daarbij echter absoluut noodzakelijk dat er een gedragen innovatieproject is voor de hele mediasector in Vlaanderen. Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid is absoluut aan de orde om er voor te zorgen dat innovatiestrategieën voordelig zijn voor de hele sector. Ik denk dat we in die optiek moeten evolueren van een VRT Medialab naar een Vlaams Medialab.

Ik zal zelf de komende maanden spreken met de actoren in het media- en innovatieveld om hun ideeën te horen over het toekomstige innovatiebeleid in de Vlaamse mediasector. De evaluatie van de huidige O&I overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap, het IWT en de VRT zal hierin meegenomen worden.

Ongeacht het toekomstige beleidsmodel voor innovatie in de mediasector, blijft het behoud en de uitbouw van de interne innovatiearchitectuur bij de VRT een absolute noodzaak om het innovatiebeleid in de mediasector succesvol te maken.

Een bredere kijk op sport

Ook in de sportwereld is een indrukwekkende diversiteit aan de orde. Die zien we echter nauwelijks op prime time televisie. Voetbal, wielrennen en vrouwentennis voeren de boventoon. Die sporten moeten hun plaats hebben op de VRT, en zelfs een uitermate belangrijke plaats, maar ik verwacht in de volgende beheersovereenkomst vooral een brede kijk op sport. Dat moet zich uiten in de diversiteit aan sportgenres in het aanbod op radio, televisie en internet, maar ook in een bredere benadering van sport. Sport is immers meer dan een competitief spektakel. Het heeft eveneens betrekking op ontspanning, gemeenschapsgevoel en op de fysieke en psychische gezondheid van mensen.

De prijzen voor sportrechten blijven ook stijgen. Het is in een kleine regio zoals Vlaanderen zeer moeilijk om de gratis toegang tot sport op televisie te blijven verzekeren en dit geldt voor alle spelers. Ik denk dat er daarom op dit vlak samen met de private sector bekeken moet worden welke mogelijkheden er zijn opdat sport op televisie nog steeds voldoende toegankelijk blijft voor een groot publiek.

Samenwerken waar wenselijk en mogelijk

Het woord samenwerking is al vaak gevallen in deze visienota. Ik ben er dan ook absoluut van overtuigd dat de VRT meer moet samenwerken met andere actoren in en buiten het mediaveld. Samenwerking moet volgens mij aan een aantal criteria voldoen.

Meerwaardecreatie als basis van iedere samenwerking

Ten eerste moet samenwerking met andere partners een meerwaarde voor de Vlaming creëren. Ik stel vast dat er ook in andere landen zoals Nederland en het Verenigd Koninkrijk steeds meer aandacht naar samenwerking uitgaat. Ik deel het streven naar meer samenwerking, maar heb er tegelijkertijd ook een aantal bedenkingen bij. Samenwerking is voor mij geen legitimeringsstrategie. Ik wil niet verzanden in een situatie waarbij samenwerking automatisch ‘goed’ is en geen samenwerking automatisch ‘slecht’. Zonder een, in eerste instantie publieke meerwaardecreatie, is samenwerking niet wenselijk.

Goede afspraken maken

Ten tweede is het nodig de doelstellingen van iedere samenwerking duidelijk af te lijnen en goede afspraken te maken. Partijen hebben immers vaak verschillende verwachtingen en die worden best op voorhand op elkaar afgestemd en uiteraard ook goed opgevolgd. Ook de eventuele financiële afspraken dienen helder en transparant te zijn.

Inclusie, geen uitsluiting, van partners

Het is ten derde wenselijk dat de VRT zich niet beperkt tot een aantal geprivilegerde partners, maar ook streeft naar diversiteit en inclusie. Dat vergt soms aanpassingen omdat niet alle mogelijke partners op dit vlak even ervaren of geprofessionaliseerd zijn. Toch zal het volgens mij de kwaliteit van het aanbod in het algemeen doen toenemen.³⁵ Die inclusieve benadering vraagt ook aanpassingen van de partners van de VRT. Ook zij moeten het grotere verhaal omtrent samenwerking zien en niet altijd per definitie streven naar exclusieve partnerships.

³⁵ Vooral in het Verenigd Koninkrijk zijn strategieën op het vlak van samenwerking vrij goed uitgewerkt. Zie hiervoor BBC (2008) ‘Public service partnerships’, retrieved from <http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/future/pdf/phase2/partnerships.pdf>.

We moeten goed weten wat het wettelijk kader toelaat wanneer actoren samenwerken. Ik verwijs onder andere naar de Europese mededingingsregels die een zekere *fair play* van actoren in de markt vereisen. Ik zal hier ook, samen met de collega's in de Vlaamse Regering, bekijken welke synergieën er met, bijvoorbeeld, cultuur, onderwijs en sport kunnen gecreëerd worden.

Financiering

Een gemengde en stabiele financiering

De VRT heeft de voorbije maanden in samenwerking met haar Raad van Bestuur en de vakbonden een intens traject afgelegd om te komen tot een coherent besparingsplan. Deze oefening heeft alvast geleid tot een meer doorgedreven efficiëntie bij de VRT. We staan ook in de toekomst voor de belangrijke uitdaging te voorzien in een stabiele publieke financiering, gekoppeld aan een inkomstenmodel vanuit de marktactiviteiten van de VRT. Voor mij is deze stabiele publieke financiering van de VRT zeer belangrijk om de VRT toe te laten haar publieke opdracht op een kwaliteitsvolle manier te waarborgen. Om die reden wil ik de komende jaren minstens ook gaan voor een continuïteit in de financiering. Ik hou ook vast aan het gemengde financieringsmodel voor de publieke omroep. Ik denk dat gemengde financiering – en uiteraard zijn er hier gradaties – de beste financieringsmethode voor de VRT blijft. Dat garandeert enerzijds de onafhankelijkheid van de openbare omroep, maar responsabiliseert haar ook meteen. Ik vraag wel van de VRT-leiding dat ze een rationele analyse maakt van het kosten- en inkomstenplaatje.

Zoeken naar een balans op het vlak van commerciële inkomsten

Uiteraard blijft de commerciële financiering van de VRT zorgen voor debat, soms ook onbegrip of wrevel. Zowel private omroepen als krantenuitgevers stellen zich vragen bij een aantal commerciële activiteiten. De private omroepen willen liever geen commerciële communicatie op de televisiezenders van de VRT; de krantenuitgevers willen dit liever niet op de websites van de VRT. Uiteraard moeten we trachten hier een evenwichtig kader uit te tekenen. Ik herhaal dat de stabiele financiering van de VRT uitermate belangrijk is. Tegelijkertijd moet de markt zich ook kunnen ontwikkelen.

Structurele uitdagingen aangaan

De VRT staat bovendien in de toekomst voor een aantal grote financiële uitdagingen, waaronder ook dossiers die niet direct gelinkt zijn aan haar inhoudelijke opdracht. Ik denk dan onder meer aan de renovatie van het omroepgebouw en het pensioenfonds. Ook de opdracht inzake de digitalisering, ontsluiting en archivering van het VRT-archief kunnen niet volledig gedragen worden door de basisdotatie die er primordiaal op gericht is het aanbod te verzorgen. Samen met de VRT staan we als Vlaamse overheid voor de uitdaging deze dossiers ten gronde te bestuderen en te zoeken naar gepaste antwoorden.

Deugdelijk bestuur

Ook op het vlak van goed en transparant bestuur rijzen een aantal vragen waarover ik de volgende maanden het gesprek wil voeren.

Het verhogen van transparantie

Een eerste belangrijke doelstelling die ik naar voren wil schuiven, is het verhogen van de transparantie. Een doorstroom van duidelijke informatie over de financieringsstromen naar de overheid en een wel omlijnde afscheiding tussen die stromen is en blijft noodzakelijk. Een dergelijke doorstroom is wel alleen maar mogelijk in een sfeer van wederzijds vertrouwen en respect tussen de politiek enerzijds en de VRT anderzijds.

Het evalueren van de knipperlichtenprocedure

Daarnaast denk ik ook dat de knipperlichtenprocedure herbekeken moet worden. Dit betekent echter niet het kind met het badwater weggooien. De knipperlichtenprocedure is volledig conform het Europese Staatssteunrecht en verzekert dat de nettokost van de publieke dienstverlening door de VRT door de overheid gedekt wordt. Ik sta volledig achter dat principe dat intrinsiek is aan de keuze voor een gemengde financiering. De controle op de knipperlichtprocedure dient echter wel herbekeken te worden. Zoals ik eerder al aankondigde, bekijk ik op welke wijze het Rekenhof hierin een taak kan opnemen.

Een permanente aandacht voor efficiëntie

Ik denk ook dat er op het vlak van efficiëntie nog vooruitgang gemaakt kan worden. De overhead kan nog gereduceerd worden. Een dergelijke oefening kadert mijn inziens in de voortdurende opdracht van de VRT om haar interne structuren en processen verder te professionaliseren. De VRT kan over de vooruitgang op dit vlak regelmatig terugkoppelen.

Een verdere rationalisering van controle

Tot slot vind ik dat er op het vlak van controle nood is aan rationalisering. De VRT wordt voor een groot deel gefinancierd met publieke middelen. Dat brengt bepaalde verantwoordelijkheden met zich mee en maakt ook verantwoording onontbeerlijk. De VRT wordt nu op heel wat manieren en door heel wat instanties gecontroleerd. We moeten echter altijd voor ogen houden dat controle vooral efficiënt en doeltreffend moet zijn. Daarom hebben we al gewerkt aan een 'single audit'. Vroeger werd de VRT vaak door meerdere instanties op dezelfde dingen gecontroleerd. Nu streven we op dat vlak naar complementariteit. Ik denk dat we nog verder op die weg kunnen gaan. De interne controle en audit kan bijkomend versterkt worden en in de jaarrapporten van de VRT zou er meer aandacht moeten gaan naar de resultaten van de verschillende controlemechanismen en de opvolging hiervan. Op die manier kunnen we er voor zorgen dat controle en transparantie resulteren in een optimalisering van de werking van de VRT en, uiteindelijk, in een betere dienstverlening voor de Vlaming.

Maatschappelijk verantwoord

Maatschappelijke reflectie over het aanbod van de VRT: naar een stakeholderstrategie

Een meer diepgaande en permanente reflectie over het onderscheidend karakter van het aanbod van de VRT en haar kernopdrachten (informatie, cultuur, educatie, ontspanning en sport) in het bijzonder, is voor mij eveneens een piste die ik in het debat wil brengen. Er is volgens mij nood aan bijkomende maatschappelijke reflectie over de inhoudelijke koers van de publieke omroep, de kwaliteit van haar aanbod en de manier waarop de diensten van de VRT aansluiting vinden bij de noden van de burgers. Het is niet aan mij als minister van media om de inhoudelijke invulling van de opdracht van de VRT op een concreet niveau te bepalen. De VRT moet haar inhoudelijke koers zo onafhankelijk mogelijk kunnen uitzetten in

dialogoog met haar Raad van Bestuur, binnen het kader dat door de overheid wordt uitgezet. Dit neemt echter niet weg dat de nood aan een bredere maatschappelijke reflectie nuttig en zinvol kan zijn. De VRT moeten plek worden waar er ook geluisterd wordt. Ik nodig de VRT uit om hierover na te denken en voorstellen te formuleren om te kijken hoe ze een dergelijke reflectie zou kunnen organiseren. Dit zou een aanvulling kunnen zijn op de al bestaande waarderings- en tevredenheidscijfers.

Mogelijk bieden bepaalde voorbeelden uit het buitenland inspiratie. In Groot-Brittannië zijn er bijvoorbeeld publieksraden. Deze bestaan uit Britse burgers die op regelmatige basis samenkomen en spreken over de publieke waarde van het aanbod van de BBC. De publieksraden identificeren jaarlijks een aantal inhoudelijke prioriteiten voor de BBC die aan de BBC worden gecommuniceerd. De publieksraden hebben, voor alle duidelijkheid, geen enkele controlerende bevoegdheid en zijn er vooral op gericht om in een constructieve sfeer input te geven aan de publieke omroep op een kwalitatieve manier.

Uiteraard zijn buitenlandse modellen ingebed in een specifieke context. Ik concludeer dan ook niet dat we in Vlaanderen een publieksraad naar Brits model moeten oprichten. Andere mogelijke platformen zijn denkbaar. Het is mijn inziens wel nodig om na te denken over manieren waarop een bijkomende maatschappelijke reflectie mogelijk is aangaande de onderscheidende rol van de VRT. Elementen die volgens mij in ieder scenario centraal zouden moeten staan, zijn:

- het behouden van de onafhankelijkheid van de VRT,
- reflectie in een constructieve en open sfeer,
- door de stakeholders van de VRT: namelijk de Vlamingen in al hun diversiteit,
- met het oog op het versterken van de publieke dienstverlening van de VRT en een meerwaarde ten aanzien van de bestaande instrumenten.

Correcte arbeidsomstandigheden en talentmanagement

Ik wil hier ook nog benadrukken dat de VRT als publieke omroep een voorbeeldfunctie te vervullen heeft als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De VRT dient er mijn inziens ook over te waken dat ze zo efficiënt mogelijk is in haar productie, maar ook de nodige gezonde werkvoorwaarden schept.³⁶ Arbeidsomstandigheden,

³⁶ Segers K, Teugels M, Van Hoof E, Vercaigne C, en Resmann N. (2010). Talentmanagement in de pers en audiovisuele productiesector. Brussel, Vrije Universiteit Brussel.

zowel intern als extern, moeten voor elke werknemer correct zijn. De VRT heeft hier een gedeelde verantwoordelijkheid met haar partners. Het verzekeren van correcte arbeidsomstandigheden moet ingebed worden in een breder verhaal omtrent talentmanagement. Het is ontzettend belangrijk dat de mensen die werken in de mediasector niet ‘geconsumeerd’ worden, maar kunnen werken in een omgeving waarin creativiteit en kwaliteit optimaal gestimuleerd worden. Dat is ook nodig om de eerlijke concurrentie tussen productiehuisen te vrijwaren.

Ik herhaal in dit verband ook het belang van een grotere diversiteit op de werkvloer. Het is tot slot ook belangrijk dat de VRT de know-how in huis houdt die haar toelaat ook intern programma’s te blijven maken.

Slotbemerkingen

Deze visienota wil bijdragen tot een open en constructief debat over de toekomst van de VRT. Dat debat, dat ik ook in en samen met het Vlaams Parlement wil voeren, moet gefocust zijn op het vinden van een consensus over een nieuwe beheersovereenkomst voor de periode 2012-2016.

De nieuwe beheersovereenkomst moet het de VRT toelaten om haar diensten zo efficiënt mogelijk aansluiting te laten vinden bij de noden in de samenleving. Ik lijst in deze visienota een aantal prioriteiten op die mijn inziens cruciaal zijn om een breed maatschappelijk draagvlak voor de VRT te realiseren en te zorgen dat de publieke omroep de publieke doelstellingen die haar in het mediadecreet zijn toebedeeld zo goed mogelijk kan vervullen. Een aantal van de prioriteiten die ik formuleer hangen duidelijk samen met fundamentele keuzes voor een publieke omroep die de standaard zet op het vlak van kwaliteit, diversiteit, creativiteit, inclusiviteit en innovatie. Ik kies voor een publieke omroep die zo inclusief mogelijk is en ook haar bijdrage levert op het vlak van mediawijsheid van elke Vlaming. De VRT moet extra inspanningen doen voor haar nieuws- en duidingsprogramma’s en voor onderzoeksjournalistiek. De VRT moet blijvend werk maken van kwaliteit en structureel voorzien in reflectie – vrij van iedere overheidsinmenging. Op het vlak van cultuur is er vooral nood aan een meer samenwerking op basis van evenwaardigheid met een grotere waaier aan culturele instellingen. Het vertrekpunt blijft echter de verbreding en de verdieping. Ik wil de lat ook hoog leggen met betrekking tot de inspanningen van de VRT op het vlak van de creatie van Vlaamse inhoud.

Naast een aantal duidelijke keuzes voor de volgende beheersovereenkomst zijn er ook een aantal punten die nog onrijp zijn om er nu al pasklare antwoorden op te bieden. Ik geef hier voornamelijk een aantal reflecties mee met het oog op het voeren van een genuanceerd debat. Op het vlak van nieuwe media, innovatie, samenwerking en financiering zijn de uitdagingen vaak complex en is er nog verder gesprek en studiewerk nodig.

Ik herhaal tot slot dat ik in de onderhandelingen over de volgende beheersovereenkomst wil vechten voor een sterke publieke omroep als garantie voor lokale inhoud, onafhankelijk nieuws en kwaliteitsvolle programma's voor zoveel mogelijk Vlamingen. De VRT moet voor mij een hefboom, een voortrekker en een uitdager zijn - om publieke doelstellingen te realiseren, maar ook om een creatieve en leefbare audiovisuele industrie in Vlaanderen te stimuleren. Ik zal samen met alle stakeholders op een constructieve manier de lijnen uitzetten die het de publieke omroep mogelijk moet maken eenieder te bieden waar hij of zij recht op heeft: een publieke omroep van topkwaliteit. Ik kijk er alvast naar uit dit debat te voeren.